

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**  
**ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**  
**ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017**

**Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ – ΛΥΣΕΙΣ**

**Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 30 Μαΐου 2017**

**08:00 – 11:00**

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες και **τρία (3)** μέρη.
2. Να απαντηθούν **ΟΛΕΣ** οι ερωτήσεις και των τριών (3) μερών.

**ΜΕΡΟΣ Α΄**

**(20 μονάδες)**

**A1.** Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο εξέτασής σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση τη λέξη «σωστό» ή «λάθος».

- α. Τα γεγονότα της Κοφίνου (1967) είχαν ως αποτέλεσμα την άμεση τουρκική απειλή για στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο.

**ΣΩΣΤΟ Ιστορία της Κύπρου, σ. 287**

- β. Μετά τα αιματηρά επεισόδια της Τηλλυρίας, οι Τουρκοκύπριοι αποχώρησαν από τη διακυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

**ΛΑΘΟΣ Ιστορία της Κύπρου, σ. 281**

- γ. Το 1914 η Κύπρος ανακηρύχτηκε επίσημα βρετανική αποικία.

**ΛΑΘΟΣ Ιστορία της Κύπρου, σ. 187–188**

- δ. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος εξασφάλισε τη συμμαχική εντολή για την κατάληψη της Σμύρνης από την Ελλάδα.

**ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 90**

- ε. Η συχνή πρόταξη των ειδικότερων εθνικών συμφερόντων των κρατών-μελών (ιδίως των Μεγάλων Δυνάμεων) αποτέλεσε ένα από τους λόγους της κατάρρευσης της Κοινωνίας των Εθνών.

**ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 97**

- στ. Η Βιομηχανική Επανάσταση καθυστέρησε στην ηπειρωτική Ευρώπη, επειδή εκεί, σε αντίθεση προς την Αγγλία, την εκβιομηχάνιση της παραγωγής προωθούσαν οι κυβερνήσεις, οι οποίες δεν επέτρεπαν την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς.

**ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 42–43**

- ζ. Με την υπογραφή της Σύμβασης των Στενών (1841), εξασφαλίστηκε η προνομιακή θέση της Ρωσίας στο ζήτημα των Στενών.

**ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 39**

- η. Τα «Δεκεμβριανά» (1944) έληξαν με την ήττα των φιλοκυβερνητικών δυνάμεων.

**ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 136**

- θ. Κατά τη «μάχη της Αγγλίας», οι Βρετανοί υπέκυψαν στις αεροπορικές επιθέσεις των Γερμανών.

**ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 116**

- ι. Στις εκλογές του 1933 επικρατεί το Λαϊκό Κόμμα, που σχηματίζει κυβέρνηση υπό τον Παναγή Τσαλδάρη.

**ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 106**

(10 x 1 = 10 μονάδες)

- A2.** Καθένα από τα στοιχεία της στήλης Β αντιστοιχεί με μια προσωπικότητα της στήλης Α. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της **στήλης Α** και δίπλα από τον κάθε αριθμό το γράμμα της **στήλης Β** που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

**Προσοχή:** Δύο (2) προσωπικότητες της στήλης Α περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β	ΣΕΛΙΔΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ
1. Παύλος Μελάς		
2. Αλέξανδρος Ζαΐμης	α. Οικουμενική κυβέρνηση (1927)	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 101</i>
3. Αριστείδης Μπριάν	β. Γαλλογερμανική φιλία	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 98</i>
4. Νικόλαος Α΄	ε. Δεκεμβριστές	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 15</i>
5. Μονρόε		
6. Κωνσταντίνος Τσάτσος	δ. Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας (1975)	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 160</i>
7. Φαζίλ Κουτσιούκ	γ. Αντιπρόεδρος Κυπριακής Δημοκρατίας	<i>Ιστορία της Κύπρου, σ. 274</i>

(5 x 2 = 10 μονάδες)

**ΜΕΡΟΣ Β΄**

(45 μονάδες)

- B1.** Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

**α. Κίνημα των Αδεσμεύτων, 1961**

(δύο [2] μέλη, επιδιώξεις, αποτελέσματα δράσης)

**Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 153**

**Δύο (2) μέλη:**

Ινδία, Αίγυπτος, Γιουγκοσλαβία, Κύπρος κ.ά.

(2 x 0,5 = 1 μονάδα)

**Επιδιώξεις:**

1. Διατήρηση εκτός των δύο συνασπισμών (δυτικού και ανατολικού).
2. Ενεργητική ουδετερότητα στον Ψυχρό Πόλεμο, ώστε να επηρεάσει, ως αυτόνομος παράγοντας, τη διεθνή σκηνή.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

**Αποτελέσματα δράσης:**

1. Η δράση του Κινήματος έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της ανακατανομής των πόρων του πλανήτη.
2. Οδήγησε (στις δεκαετίες του 1970 και 1980) σε διάλογο Βορρά-Νότου, με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων.
3. Το Κίνημα δεν διέθετε επαρκή ισχύ ή και συνοχή, ώστε να επιτύχει τους στόχους του.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

(Σύνολο μονάδων 5)

**β. Επανάσταση στις Ηγεμονίες**

(χρονολογία, ηγέτης, δύο [2] λόγοι κήρυξης της επανάστασης στις Ηγεμονίες, δύο [2] λόγοι αποτυχίας)

**Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 17, 20–23**

**Χρονολογία:**

1821.

(0,5 μονάδα)

**Ηγέτης:**

Αλέξανδρος Υψηλάντης.

(0,5 μονάδα)

**Δύο (2) λόγοι κήρυξης της επανάστασης στις Ηγεμονίες:**

1. Ο Υψηλάντης υπολόγιζε στη βοήθεια των Ρώσων, αλλά κυρίως σε ένα ρωσοτουρκικό πόλεμο.
2. Στη Μολδαβία και τη Βλαχία ηγεμόνευαν Φαναριώτες, οι οποίοι διατηρούσαν στην υπηρεσία τους πλήθος Ελλήνων και άλλων χριστιανών, στους οποίους οι επαναστάτες υπολόγιζαν για βοήθεια.
3. Στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες κατοικούσαν πολλοί Έλληνες στους οποίους οι επαναστάτες υπολόγιζαν για βοήθεια.
4. Στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες ο σουλτάνος δεν διατηρούσε τουρκικά στρατεύματα.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

**Δύο (2) λόγοι αποτυχίας:**

1. Το ελληνικό στράτευμα ήταν ένα ανομοιογενές πλήθος που αποτελούνταν από Μολδαβούς, Βλάχους, Αλβανούς, Ηπειρώτες, Μακεδόνες κ.ά.

2. Οι τοπικοί ηγέτες που συμμετείχαν αρχικά στην επανάσταση ως σύμμαχοι των Ελλήνων (π.χ. ο Θεόδωρος Βλαδιμηρέσκου) στη συνέχεια παρέμειναν αδρανείς και την τελευταία στιγμή εγκατέλειψαν τους Έλληνες.
3. Η αναμενόμενη βοήθεια από τη Ρωσία δεν ήρθε / ο αυτοκράτορας της Ρωσίας αποκήρυξε την επανάσταση.
4. Η εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων στις Ηγεμονίες για την καταστολή της επανάστασης (με τη συγκατάβαση του αυτοκράτορα της Ρωσίας) επέδρασε διαλυτικά στα στρατεύματα των ντόπιων.
5. Μετά τη δολοφονία του Θεόδωρου Βλαδιμηρέσκου, αποξενώθηκαν ακόμη πιο πολύ οι ντόπιοι χωρικοί και οι αρχηγοί τους.
6. Η έλλειψη σοβαρού πολεμικού σχεδίου.
7. Η ασυνεννοησία μεταξύ των Ελλήνων επαναστατών.
8. Οι υπέρτερες δυνάμεις των Τούρκων στο πεζικό, ιππικό και πυροβολικό.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

(Σύνολο μονάδων 5)

#### γ. Πραξικόπημα στην Κύπρο

(χρονικό πλαίσιο, ρόλος της Χούντας, δύο [2] πολιτικοί στόχοι, αποτέλεσμα, άμεση συνέπεια)

*Ιστορία της Κύπρου, σ. 294–297, 299*

#### Χρονικό πλαίσιο:

1974 / Ιούλιος 1974 / 15 Ιουλίου 1974.

(0,5 μονάδα)

#### Ρόλος της Χούντας:

Οργάνωση / σχεδιασμός / διενέργεια / υλοποίηση πραξικοπήματος.

(0,5 μονάδα)

#### Δύο (2) πολιτικοί στόχοι:

1. Η ανατροπή / η εξόντωση του προέδρου Μακαρίου.
2. Η διχοτόμηση της Κύπρου.
3. Η διπλή ένωση με την Ελλάδα και την Τουρκία.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

#### Αποτέλεσμα:

Ανατροπή της νόμιμης κυβέρνησης και επικράτηση των πραξικοπηματιών / εγκαθίδρυση παράνομου καθεστώτος.

(1 μονάδα)

#### Άμεση συνέπεια:

Η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο (20 Ιουλίου 1974), με πρόσχημα το πραξικόπημα (και έκτοτε κατέχει πέραν του 36% των εδαφών του νησιού).

(1 μονάδα)

(Σύνολο μονάδων 5)

**B2.** Σε κείμενο έκτασης 230–250 λέξεων, να εξηγήσετε πώς επικράτησε σε πολιτικό, στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο η διεθνής ύφεση και πώς επήλθε το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

«ύφεση», ανατολική πολιτική (οσππολιτική), Τελική Πράξη του Ελσίνκι,

**Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 139–140, 148–149, 154, 156**

**Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή (ενδεικτικά):**

- Μετά τη λήξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, το 1945, ξεκινά η λεγόμενη μεταπολεμική περίοδος στον κόσμο / η αρχική φάση του Ψυχρού Πολέμου. Κατά την περίοδο αυτή επήλθαν τεράστιες αλλαγές στο διεθνές σύστημα. Το σύστημα μεταβάλλεται σε διπολικό, όπου τους δύο πόλους αποτελούν οι υπερδυνάμεις ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Δημιουργήθηκαν, έτσι, στον κόσμο δύο μεγάλοι συνασπισμοί κρατών, ο δυτικός με ηγέτη τις ΗΠΑ και ο ανατολικός με ηγέτη την ΕΣΣΔ, ο ανταγωνισμός των οποίων, (αν και έντονος), δεν εξελίχτηκε ποτέ σε ένοπλη σύγκρουση και για αυτό έγινε γνωστός ως «Ψυχρός Πόλεμος». **ή/και**
- Μετά τη λήξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, το 1945, ξεκινά η λεγόμενη μεταπολεμική περίοδος στον κόσμο / η αρχική φάση του Ψυχρού Πολέμου. Οι δύο υπερδυνάμεις ΗΠΑ και ΕΣΣΔ είχαν διαφορετικές μορφές οικονομικής και πολιτικής οργάνωσης και το διπολικό σύστημα που δημιουργήθηκε διεθνώς αντανάκλασε και την ιδεολογική αντιπαράθεση του ανατολικού και του δυτικού κόσμου, κομμουνισμού και καπιταλισμού αντίστοιχα. / **ή άλλο συναφές**  
**(1 μονάδα)**

**Ζητούμενα:**

**Διεθνής ύφεση και τέλος του Ψυχρού Πολέμου:**

- (Στα τέλη της δεκαετίας του 1960) επικρατεί κλίμα «**ύφεσης**», δηλαδή μείωση της έντασης του ανταγωνισμού μεταξύ των δύο συνασπισμών. **(1,5 μονάδα)**
- (Το 1972), χάρη στη νέα **ανατολική πολιτική (οστπολιτίκ)** του Δυτικογερμανού καγκελάρου (Βίλυ Μπραντ), η Δυτική Γερμανία αναγνώρισε την Ανατολική. **(1,5 μονάδα)**
- (Το 1975) συγκλήθηκε διάσκεψη στο Ελσίνκι της Φινλανδίας, με τη συμμετοχή χωρών της Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης (των ΗΠΑ και του Καναδά), όπου υιοθετήθηκε η **Τελική Πράξη του Ελσίνκι**, που αποσκοπούσε στο να διευκολύνει τη συνύπαρξη κρατών με διαφορετικά πολιτικά και κοινωνικά συστήματα / αναγνώριζε το απαραβίαστο των συνόρων της Ευρώπης. **(1,5 μονάδα)**
- (Το 1973) σημειώνεται η **1η πετρελαϊκή κρίση** λόγω του αραβοϊσραηλινού πολέμου (η οποία οδήγησε σε μείζονα οικονομική κρίση). (Το 1979–1981) σημειώνεται η **2η πετρελαϊκή κρίση**, μετά την επιτυχία της ισλαμικής επανάστασης στο Ιράν. **(1,5 μονάδα)**
- (Το 1979) η ΕΣΣΔ εισβάλλει στο Αφγανιστάν.
- (Το 1981) εκλέγεται πρόεδρος των ΗΠΑ ο Ρόναλντ Ρίγκαν, ο οποίος θεωρούσε ότι οι Σοβιετικοί είχαν εκμεταλλευτεί την ύφεση, για να προωθήσουν τις θέσεις τους διεθνώς.
- Η ΕΣΣΔ αποφασίζει να εγκαταστήσει νέους πυραύλους στην Ευρώπη, ενώ το ΝΑΤΟ απάντησε με αντίστοιχους αμερικανικούς πυραύλους.
- Στην κομμουνιστική Πολωνία δημιουργείται η «Αλληλεγγύη» (από τον Λεχ Βαλέσα), ένα εργατικό συνδικάτο μη ελεγχόμενο από το κομμουνιστικό κόμμα.
- (Το 1985) ανέρχεται στην εξουσία της ΕΣΣΔ ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, ο οποίος προσπάθησε να μεταρρυθμίσει τη χώρα του, ελπίζοντας ότι η μεγαλύτερη διαφάνεια θα συνέβαλλε στην οικονομική ανασύνταξη της χώρας του.

- (Το 1989) ο ηγέτης της ΕΣΣΔ Μιχαήλ Γκορμπατσόφ επισκέφθηκε το Ανατολικό Βερολίνο και τάχθηκε υπέρ της ελεύθερης επικοινωνίας με το Δυτικό.
- Ακολούθησε η πτώση του Τείχους του Βερολίνου (1989) (γεγονός μεγάλης συμβολικής σημασίας) και η **επανάσταση της Γερμανίας (1990)**. **(1,5 μονάδα)**
- Στην Ανατολική Ευρώπη άρχισαν να καταρρέουν και άλλα φιλοσοβιετικά καθεστώτα.
- (Το 1991) διενεργείται πραξικόπημα στην ΕΣΣΔ, με σκοπό την ανατροπή του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, το οποίο αποτυγχάνει.
- (Το 1991) **διαλύεται η ΕΣΣΔ** και στη θέση της δημιουργείται μια «Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών». **(1,5 μονάδα)**  
**(4 σημεία από τα υπόλοιπα x 1 = 4 μονάδες)**

#### **Σύντομος επίλογος – Κατακλείδα (ενδεικτικά):**

Με τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης ο διπολικός κόσμος έφτασε στο τέλος του. Παράλληλα, η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης έφερε πλήθος αλλαγών σε ολόκληρο τον κόσμο. Μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου άρχισαν στην Ευρώπη νέες προσπάθειες (που είχαν ξεκινήσει μετά το 1945) προς αναζήτηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, καταλήγοντας στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση, με την ένταξη μελών τόσο από τη Δυτική όσο και από την παλαιά Ανατολική Ευρώπη. / **ή άλλο συναφές.** **(1 μονάδα)**

**B3.** Σε κείμενο έκτασης 250–300 λέξεων, να περιγράψετε τον ρόλο της Ελλάδας στις εξελίξεις του Α΄ και Β΄ Βαλκανικού Πολέμου (1912–1913) και να επισημάνετε τη σημασία της επιτυχούς έκβασης των Βαλκανικών Πολέμων για το ελληνικό κράτος.

**(15 μονάδες)**

#### ***Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 53, 67–73***

#### **Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή (ενδεικτικά):**

- Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912–1913) έμελλε να αλλάξουν δραστικά τα σύνορα στην περιοχή των Βαλκανίων, καθώς τα βαλκανικά κράτη συνασπισμένα διεκδικούσαν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία τα εναπομείναντα ευρωπαϊκά εδάφη. **ή/και**
- Ο στόχος που έθεσε το Νεοτουρκικό Κίνημα του 1908, δηλαδή ο εκτουρκισμός της αυτοκρατορίας, παρά τις αρχικές εξαγγελίες για ισονομία και ισοπολιτεία, είχε ως αποτέλεσμα την αναζωπύρωση των εθνικών αισθημάτων των βαλκανικών λαών, οι οποίοι ζητούσαν από τον σουλτάνο να σέβεται τα δικαιώματα των χριστιανικών εθνοτήτων που ζούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, κάτι για το οποίο επιδείκνυε απροθυμία. / **ή άλλο συναφές.** **(1,5 μονάδα)**

#### **Ζητούμενα:**

#### **I. Εξελίξεις Α΄ Βαλκανικού Πολέμου (ρόλος Ελλάδας):**

- (Το 1912) η Ελλάδα, η Σερβία, το Μαυροβούνιο και η Βουλγαρία, συνασπισμένες μεταξύ τους με διμερείς συμμαχίες, κήρυξαν τον πόλεμο εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. **(1 μονάδα)**
- Οι πρέσβεις της Ελλάδας, της Βουλγαρίας και της Σερβίας αξίωσαν επισήμως από την οθωμανική κυβέρνηση να προβεί σε μεταρρυθμίσεις στις κτήσεις της αυτοκρατορίας στην Ευρώπη (αξίωση που συνιστούσε ουσιαστικά τελεσίγραφο). **(1 μονάδα)**

- Η Ελλάδα αφέθηκε έξω από κάθε διακανονισμό, σε συνθήκη συμμαχίας που υπέγραψαν μεταξύ τους η Σερβία και η Βουλγαρία (1912) και οι οποίες ανέμεναν να περιοριστεί η Ελλάδα στην Ήπειρο. **(1 μονάδα)**
- Ο ελληνικός στρατός, με αρχιστράτηγο τον διάδοχο Κωνσταντίνο, προέλασε στη Μακεδονία, καταλαμβάνοντας πολλές περιοχές. **(1 μονάδα)**
- Η Βουλγαρία, που ανησυχούσε ιδιαίτερα για τη Θεσσαλονίκη, άρχισε να κατευθύνεται προς την πόλη με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις. Ο Κωνσταντίνος προήλασε ταχύτατα με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις προς τη Θεσσαλονίκη, ύστερα από προτροπή του Βενιζέλου, και ο Τούρκος διοικητής παρέδωσε την πόλη στους Έλληνες. (Στη συνέχεια οι Τούρκοι τους παρέδωσαν και τα Ιωάννινα.) **(2 μονάδες)**
- (α) Ο Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος έληξε επίσημα με τη συνθήκη του Λονδίνου (1913). (β) Η Οθωμανική Αυτοκρατορία υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει σχεδόν όλα τα ευρωπαϊκά-βαλκανικά εδάφη της στους συμμάχους και (γ) παραιτήθηκε από τα δικαιώματά της στην Κρήτη. (δ) Οι Μεγάλες Δυνάμεις αναλάμβαναν να ορίσουν τα σύνορα της Αλβανίας και (ε) να καθορίσουν το μέλλον των νησιών του Αιγαίου. **(4 x 0,5 = 2 μονάδες)**
- Η Ελλάδα υπέγραψε με τη Σερβία (μυστικά) την Ελληνοσερβική Συμμαχία (1913), καθώς η Βουλγαρία αρνιόταν κάθε συζήτηση για μείωση της έκτασης των εδαφών που έκρινε πως της ανήκαν (και προέβαινε σε προκλήσεις σε βάρος της Ελλάδας και της Σερβίας). **(1 μονάδα)**

## II. Εξελίξεις Β΄ Βαλκανικού Πολέμου (ρόλος Ελλάδας):

- (Τον Ιούνιο και Ιούλιο του 1913) ξέσπασαν εχθροπραξίες, καθώς οι βουλγαρικές δυνάμεις επιτέθηκαν εναντίον τόσο των ελληνικών θέσεων όσο και των σερβικών. Στις συγκρούσεις αυτές οι Βούλγαροι ηττήθηκαν. **(1 μονάδα)**
- (α) Ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος έληξε επίσημα με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913). (β) Η Ελλάδα (εξασφάλισε την Καβάλα και την περιοχή της) με τον τελικό καθορισμό των συνόρων της Συνθήκης του Βουκουρεστίου διπλασίασε σχεδόν τα εδάφη και τον πληθυσμό της. **(2 x 1 = 2 μονάδες)**

## Σύντομος επίλογος – Κατακλείδα (ενδεικτικά):

- Οι βαλκανικοί λαοί (ανάμεσα στους οποίους υπήρχαν αρκετές και σημαντικές αντιθέσεις) στράφηκαν ενωμένοι εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και κατόρθωσαν να επιτύχουν τον στόχο τους, που ήταν η ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών εδαφών στα οποία αυτοί κατοικούσαν. **ή/και**
- Με το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων, αυξάνεται η εδαφική επικράτεια της Ελλάδας, όπως και ο πληθυσμός της, γεγονός που θα έχει πολλαπλές συνέπειες: κυρίως θα δημιουργηθούν οι καλύτερες προϋποθέσεις για μια μελλοντική ανάπτυξη του κράτους. **/ ή άλλο συναφές. (1,5 μονάδα)**

## ΜΕΡΟΣ Γ΄

**(35 μονάδες)**

### Προσοχή:

- Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

**Γ1.**

**(10 μονάδες)**

Το 1954 τις απαιτήσεις του Μακαρίου για προσφυγή της ελληνικής κυβέρνησης στα Ηνωμένα Έθνη ακολούθησαν οι επίσημες δηλώσεις του Παπάγου ότι το κυπριακό θα ετίθετο ως εθνική αξίωση. [...] Καθοριστικό για την απόφαση [...] ήταν και το περίφημο «ουδέποτε» του υφυπουργού Αποικιών της Αγγλίας Χόπκινσον. [...] Ταυτόχρονα, άρχισαν οι αμφιβολίες για τη δυνατότητα εύρεσης λύσης στον ΟΗΕ λόγω όχι μόνο του ίδιου του καταστατικού του οργανισμού, αλλά και της παρασκηνιακής δράσης της Βρετανίας και της στάσης των ΗΠΑ. Ο Μακάριος που είχε παραβρεθεί αυτή τη φορά στον ΟΗΕ, μίλησε με πικρία για το διπλωματικό παρασκήνιο:

*Δεν αποκρύπτομεν ότι εδοκιμάσαμεν πικρίαν παρακολουθήσαντες εκ του σύνεγγυς, επί της διεθνούς σκηνής, εκπροσώπους κρατών, τα οποία εμφανίζονται ως στυλοβάται των Ηνωμένων Εθνών και διαπρύσιοι κήρυκες\* των αρχών της ελευθερίας και της αυτοδιαθέσεως των λαών, να ενδύονται τον μανδύαν υποκριτού ηθοποιού διά να παίξουν ρόλον επονείδιστον\* διά το κυπριακόν δράμα...*

\*διαπρύσιος κήρυκας = πρόσωπο που διακηρύσσει κάτι με ιδιαίτερη θέρμη.

\*επονείδιστος = επαίσχυντος, αισχρός, εξευτελιστικός.

Πηγή: Σοφία Αργυρίου, *Το Εθνικό Κίνημα των Ελληνοκυπρίων κατά την τελευταία περίοδο της Αγγλοκρατίας (1950-1960)*, Εκδόσεις Ασίνη, Αθήνα 2017, σ. 306-308

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α.** Να παρουσιάσετε τους λόγους για τους οποίους κατατέθηκε η πρώτη ελληνική προσφυγή για το Κυπριακό στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1954.

**(4 μονάδες)**

**Ιστορία της Κύπρου, σ. 184, 187, 221, 229, 232, 241**

**Λόγοι:**

1. Το αίτημα των Ελληνοκυπρίων για εθνική αποκατάσταση / το αίτημα της Ένωσης με την Ελλάδα, που είχε εξελιχθεί σε εθνικό ιδανικό / το αίτημα για δικαίωμα Αυτοδιάθεσης, με ειρηνικές και διπλωματικές διαδικασίες. **(1,5 μονάδα)**
2. Το αδιέξοδο στο εθνικό θέμα της Κύπρου, το οποίο προήλθε από τη βρετανική κυβέρνηση, η οποία απέρριπτε (αρχικά) διπλωματικά τις εθνικές αξιώσεις των Ελληνοκυπρίων.
3. Η αδιάλλακτη πολιτική της Βρετανίας, η οποία απέκλειε με πείσμα και περιφρόνηση την παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα (δηλώσεις Υπουργού Εξωτερικών Άντονι Ήντεν και Υφυπουργού Αποικιών Χόπκινσον). **(1,5 μονάδα)**
4. Η πεποίθηση των Ελληνοκυπρίων / του Μακαρίου για δυνατότητα εύρεσης λύσης και απονομής δικαιοσύνης στο Κυπριακό μέσω του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. **ή/και** Η προσπάθεια των Ελληνοκυπρίων / του Μακαρίου για διεθνοποίηση του Κυπριακού.

**(1 σημείο από τα υπόλοιπα x 1 = 1 μονάδα)**



- β. Να εξηγήσετε ποια ήταν τα αίτια αποτυχίας της πρώτης προσφυγής στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1954, κάνοντας αναφορά και στο διπλωματικό παρασκήνιο το οποίο αναφέρεται στο πιο πάνω κείμενο.

(4 μονάδες)

### **Ιστορία της Κύπρου, σ. 230, 232**

#### **Αίτια αποτυχίας, με αναφορά στο διπλωματικό παρασκήνιο:**

1. Το ίδιο το καταστατικό του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (αλλά και η ουσιαστική αδυναμία του ΟΗΕ να επιβάλει λύση σε ένα διεθνές πρόβλημα).
2. Η παρασκηνιακή και εχθρική στάση των ΗΠΑ, οι οποίες πίεζαν την ελληνική κυβέρνηση να περιμένει πιο εύθετο χρόνο, γεγονός που προδίκασε το αποτέλεσμα της προσφυγής.
3. Η παρασκηνιακή δράση της Βρετανίας, η οποία αντιτίθεται στην εύρεση λύσης στο Κυπριακό, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των Ελληνοκυπρίων / του Μακαρίου.
4. Η Κύπρος ήταν ζωτικής σημασίας για τα πολιτικά, στρατιωτικά και οικονομικά συμφέροντα της Βρετανίας. **ή/και** Η Κύπρος βρίσκεται: στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, πολύ κοντά στην Παλαιστίνη, κοντά στην πετρελαιοφόρα Μέση Ανατολή, δίπλα από τη διώρυγα του Σουέζ, κοντά στην Κιλικία.
5. Η προσφυγή στον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών υποβάλλεται στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου (του αμείλικτου ανταγωνισμού ανάμεσα στην ΕΣΣΔ και τις ΗΠΑ).
6. Οι εκπρόσωποι των κρατών στα Ηνωμένα Έθνη, οι οποίοι (ενώ εμφανίζονται ως στυλοβάτες των Ηνωμένων Εθνών και κήρυκες των αρχών της ελευθερίας και της αυτοδιαθέσης των λαών) φάνηκε, σύμφωνα με τον Μακάριο, ότι ήταν υποκριτές.

(4 x 1 = 4 μονάδες)

- γ. Να γράψετε ποια ήταν η άμεση συνέπεια της αποτυχίας της ελληνικής προσφυγής για το Κυπριακό στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1954.

(2 μονάδες)

### **Ιστορία της Κύπρου, σ. 232, 241**

#### **Άμεση συνέπεια:**

- Το διπλωματικό αδιέξοδο που αντιμετώπισε η κυπριακή ηγεσία, κατά την πρώτη προσφυγή της στον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών το 1954, είχε ως αποτέλεσμα την απογοήτευση του κυπριακού Ελληνισμού και την εξώθηση στην ανάληψη του ένοπλου απελευθερωτικού Αγώνα του 1955–1959 από την οργάνωση ΕΟΚΑ.
- Η πρωτοβουλία της Βρετανίας να συγκαλέσει την Τριμερή Διάσκεψη του Λονδίνου (1955), όπου κλήθηκαν οι κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας, αγνοώντας τον άμεσα ενδιαφερόμενο κυπριακό λαό.

(1 x 2 = 2 μονάδες)

**Γ2.**

(14 μονάδες)

*Τέλος, βέβαιο είναι επίσης [...] ότι ο δημοσιονομικός τομέας δεν έπαιξε ιδιαίτερος εξυγιαντικό ρόλο στην ελληνική οικονομία τον 19ο αιώνα. Μια δαπανηρή, αλυτρωτική εξωτερική πολιτική, ο αποκλεισμός από τον εξωτερικό δανεισμό λόγω της αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων της Επανάστασης, η πρακτική των καθυστερήσεων στην είσπραξη των φόρων, κατέστησαν το*

ελληνικό κράτος ολοένα και πιο εξαρτημένο από τον εσωτερικό δανεισμό (πράγμα που σήμαινε άντληση πόρων από την οικονομία) και φειδωλό στη χρηματοδότηση των απαραίτητων δημοσίων έργων.

Ωστόσο, το κράτος αυτό τοποθετήθηκε εξ αρχής με αποφασιστικότητα στην τροχιά του εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, σύμφωνα με τα δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα, στον αστερισμό του οικονομικού φιλελευθερισμού, της κατάργησης των προνομίων, του εκδημοκρατισμού, της τόνωσης της παραγωγής, της δημιουργίας μιας σύγχρονης θεσμικής υποδομής. Ένα πλούσιο νομοθετικό έργο, η δημιουργία εκπαιδευτικών θεσμών και επιτελικών οργάνων για τη διευκόλυνση της εισαγωγής τεχνικών καινοτομιών στη γεωργία αλλά και για τη στήριξη της βιοτεχνίας-βιομηχανίας, ένα πρωτοποριακό για την εποχή του έργο πολεοδόμησης με στόχο την «εξυγίανση» των αστικών κέντρων και τη δημιουργία νέων πόλεων, είναι μερικές από τις δράσεις, που η νεότερη ιστοριογραφία έχει προνομιακά αναδείξει.

Πηγή: Χριστίνα Αγριαντώνη, «Η ελληνική οικονομία», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, 4ος τόμος, Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα 2003, σ. 63

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να αναφέρετε τρεις (3) παράγοντες που συνέβαλαν στην επιβράδυνση του εκσυγχρονισμού και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Ελλάδας κατά τον 19ο αιώνα.

(3 μονάδες)

### **Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 60**

#### **Τρεις (3) παράγοντες:**

1. Οι τεταμένες σχέσεις της Ελλάδας με τις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης και με τις γειτονικές χώρες.
2. Η πολιτική αστάθεια στη χώρα.
3. Η ανασφάλεια στην ύπαιθρο.
4. Η χαμηλή πίστη της Ελλάδας διεθνώς.
5. Ο δημοσιονομικός τομέας δεν έπαιξε ιδιαίτερος εξυγιαντικό ρόλο.
6. Η δαπανηρή, αλυτρωτική εξωτερική πολιτική.
7. Ο αποκλεισμός από τον εξωτερικό δανεισμό, λόγω της αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων της Επανάστασης.
8. Η πρακτική των καθυστερήσεων στην είσπραξη των φόρων.
9. Το ελληνικό κράτος ήταν ολοένα και πιο εξαρτημένο από τον εσωτερικό δανεισμό.
10. Το ελληνικό κράτος ήταν φειδωλό στη χρηματοδότηση των απαραίτητων δημοσίων έργων.

(3 x 1 = 3 μονάδες)

- β. Να εντοπίσετε στο πιο πάνω κείμενο τρεις (3) προϋποθέσεις σχετικά με τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού κράτους. Να συσχετίσετε κάθε μία από αυτές με ένα (1) αντίστοιχο – αλλά διαφορετικό για κάθε προϋπόθεση – μέτρο που προώθησε ο Χαρίλαος Τρικούπης στο πλαίσιο του εκσυγχρονιστικού μεταρρυθμιστικού του προγράμματος.

(6 μονάδες)

## **Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 61**

### **I. Προϋποθέσεις:**

- Ο οικονομικός φιλελευθερισμός. (Μέτρο 8)
- Η κατάργηση των προνομίων. (Μέτρα 1, 2, 5)
- Ο εκδημοκρατισμός. (Μέτρα 1, 2)
- Η τόνωση της παραγωγής. (Μέτρα 8, 9)
- Η δημιουργία μιας σύγχρονης θεσμικής υποδομής. (Μέτρα 2, 3, 4)
- Ένα πλούσιο νομοθετικό έργο. (Μέτρα 1–5)
- Η δημιουργία εκπαιδευτικών θεσμών. (Μέτρα 6, 7)
- Η δημιουργία επιτελικών οργάνων για τη διευκόλυνση της εισαγωγής τεχνικών καινοτομιών στη γεωργία αλλά και για τη στήριξη της βιοτεχνίας-βιομηχανίας. (Μέτρα 8, 9)
- Ένα πρωτοποριακό έργο πολεοδόμησης, με στόχο την «εξυγίανση» των αστικών κέντρων και τη δημιουργία νέων πόλεων. (Μέτρο 9)

**(3 x 1 = 3 μονάδες)**

### **II. Αντίστοιχα μέτρα Τρικούπη:**

1. Διεύρυνε την εκλογική περιφέρεια από επαρχιακή σε νομαρχιακή, μειώνοντας έτσι στο ήμισυ τον αριθμό των βουλευτών (για να απελευθερώσει την πολιτική ζωή της χώρας από την τυραννία του τοπάρχη βουλευτή).
2. Όρισε αυστηρά κριτήρια επιλογής των δημόσιων υπαλλήλων και προώθησε εκκαθάριση του δικαστικού κλάδου (για να καταστήσει την κρατική μηχανή ανεξάρτητη).
3. Προέβη σε αλλαγές στα Σώματα Ασφαλείας και στους σχετικούς κανονισμούς με τις προσλήψεις και προαγωγές στα σώματα αυτά (για την εμπέδωση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας).
4. Αναδιοργάνωσε τον στρατό και τον στόλο, με τη μετάκληση στρατιωτικών ειδικών από τη Γαλλία και την Αυστρία.
5. Περιορίσε δραστικά τη δυνατότητα των αξιωματικών των ένοπλων δυνάμεων να εκλέγονται βουλευτές.
6. Αύξησε τον αριθμό των σχολείων και των μαθητών της χώρας.
7. Προώθησε τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού προγράμματος των δημόσιων σχολείων και την αναμόρφωση των σχολικών βιβλίων και ίδρυσε τεχνικές σχολές.
8. Ευνόησε τη βιομηχανική ανάπτυξη.
9. Ευνόησε τη δραστική επέκταση του σιδηροδρομικού και οδικού δικτύου της χώρας.

**(3 x 1 = 3 μονάδες)**

**[Αν ο/η μαθητής/τρια δεν προβεί σε συσχέτιση των προϋποθέσεων με τα αντίστοιχα μέτρα ή αν προβεί σε λανθασμένη συσχέτιση, δεν παίρνει τις τρεις (3) μονάδες.]**

- γ.** Στο πιο πάνω κείμενο γίνεται αναφορά σε «*μια δαπανηρή, αλυτρωτική εξωτερική πολιτική...*». Να παρουσιάσετε ποιες απόψεις προβάλλονταν στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα για την πιο πάνω θέση, σε σχέση με τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Να γράψετε με ποια άποψη συμφωνείτε, αιτιολογώντας την απάντησή σας.

**(5 μονάδες)**

## **Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 60**

### I. Απόψεις (στην Ελλάδα):

Η εθνική προτεραιότητα της απελευθέρωσης των αλύτρωτων ιστορικών ελληνικών χωρών, (η οποία αποτελούσε ύψιστο εθνικό συμφέρον), επισκίαζε όλες τις άλλες προτεραιότητες:

1. Οι υποστηρικτές της απελευθέρωσης των αλύτρωτων ιστορικών ελληνικών χωρών έκριναν πως ο εκσυγχρονισμός και η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας δεν ήταν εφικτοί στόχοι χωρίς την προηγούμενη επέκταση της εθνικής επικράτειας (εξαρτούσαν δηλαδή τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη από την απελευθέρωση και ενσωμάτωση των αλύτρωτων ιστορικών χωρών στο ελληνικό κράτος). **(2 μονάδες)**
2. Οι υποστηρικτές του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης προέβαλλαν τους στόχους αυτούς ως εθνικές προτεραιότητες εμμέσως κυρίως, επικρίνοντας δηλαδή με σφοδρότητα τον αλυτρωτισμό ως αδιέξοδη και πολυέξοδη εθνική πολιτική. **(2 μονάδες)**

### II. Άποψη μαθητή/τριας:

Κατάθεση άποψης μαθητή/τριας, με αιτιολόγηση.

**(1 μονάδα)**

### Γ3.

**(11 μονάδες)**

- I. Ο ενθουσιασμός των λαών της Ευρώπης για το ξέσπασμα του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

*Συχνά υποστηρίζεται ότι ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος προκλήθηκε από την καλλιέργεια του πνεύματος του μιλιταρισμού, το οποίο λέγεται είχε προετοιμάσει τόσο καλά τους άνδρες για τον πόλεμο ώστε είχαν φτάσει σε σημείο να λαχταρούν να πραγματοποιηθεί. [...]*

*Οι λαοί της Ευρώπης χαιρέτισαν το ξέσπασμα του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου στην Ευρώπη με ένθερμο πατριωτικό ενθουσιασμό. Το ακόλουθο κείμενο [προσωπική αφήγηση του Χίτλερ] μπορεί να θεωρηθεί τυπικό του είδους της απόδειξης που παρατίθεται προς υποστήριξη αυτής της θέσης:*

*Ο αγώνας του έτους 1914 δεν επιβλήθηκε με τη βία στις μάζες –όχι, μα το Θεό– όλος ο κόσμος τον επιθυμούσε. [...] Μόνον έτσι μπορεί να γίνει κατανοητό ότι πάνω από δύο εκατομμύρια Γερμανοί, άνδρες και αγόρια, συνωστίζονταν στα γραφεία στρατολόγησης για να καταταγούν, να πολεμήσουν σε αυτόν το σκληρότερο απ' όλους τους αγώνες, προετοιμασμένοι να υπερασπίσουν τη σημαία μέχρι την τελευταία ρανίδα του αίματός τους. [...] Ένας αγώνας για την ελευθερία είχε ξεκινήσει, που όμοιόν του δεν είχε ξαναδεί η Γη... Η καρδιά μου, όπως εκείνη εκατομμυρίων άλλων, είχε ξεχειλίσει από υπερήφανη χαρά...*

Πηγή: Niall Ferguson, *Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Στρατιωτική, διπλωματική, οικονομική και κοινωνική ιστορία 1914-1918*, τόμος 1, Εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2006, σ. 69, 369-370

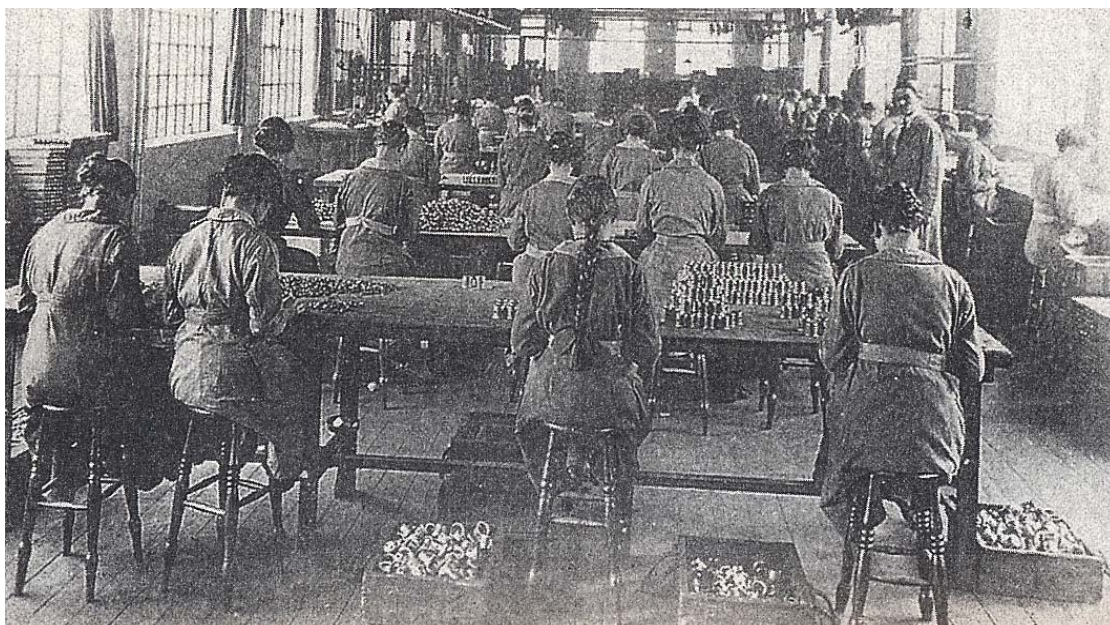
- II. Ο «πόλεμος των χαρακωμάτων».

*Το αίσθημα της τρωτότητας που δημιουργούσε αυτή η κατάσταση ήταν σχεδόν σίγουρα η πιο ανυπόφορη πνευματική δοκιμασία που επέβαλε ο πόλεμος. Όπως το έθεσε μια γαλλική εφημερίδα των χαρακωμάτων (η Le Saucisse):*

*Δεν υπάρχει τίποτα πιο τρομακτικό στον πόλεμο από το να σε βομβαρδίζουν. Είναι μια μορφή βασανιστηρίου, το τέλος του οποίου ο στρατιώτης δεν μπορεί να το δει. Ξαφνικά φοβάται πως μπορεί να θαφτεί ζωντανός... Ζει μια ωμή αγωνία... Ο άνθρωπος μένει στην τρύπα του αβοήθητος, περιμένοντας με απελπισία, ελπίζοντας σε ένα θαύμα...*

Πηγή: Niall Ferguson, *Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Στρατιωτική, διπλωματική, οικονομική και κοινωνική ιστορία 1914-1918*, τόμος 2, Εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2006, σ. 617

### III. Εργοστάσιο παραγωγής πολεμικού υλικού στη Βρετανία κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.



Πηγή: Niall Ferguson, *Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Στρατιωτική, διπλωματική, οικονομική και κοινωνική ιστορία 1914-1918*, τόμος 1, Εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2006, σ. 342

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και παρατηρήσετε την πιο πάνω φωτογραφία, αξιοποιώντας παράλληλα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να εξηγήσετε γιατί οι απλοί άνθρωποι των ευρωπαϊκών χωρών έσπευδαν να καταταγούν στον στρατό και να συμμετάσχουν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με ένθερμο πατριωτικό ενθουσιασμό.

(4 μονάδες)

***Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 75, 77***

**Λόγοι για τον ένθερμο πατριωτικό ενθουσιασμό:**

- Το πνεύμα του μιλιταρισμού (ο υπερτονισμός των στρατιωτικών αξιών) ενισχυόταν διαρκώς σε όλη την Ευρώπη (με πρωτοπόρο τη Γερμανία), με την ανάπτυξη της πολεμικής βιομηχανίας και των στρατιωτικών εξοπλισμών.

(1 μονάδα)

- Ο εθνικισμός, το εθνικό συναίσθημα που διέκρινε όλους τους λαούς και είχε να κάνει με την προστασία των πραγματικών συμφερόντων του κάθε έθνους, ωθώντας όλους τους στρατιώτες να υπερασπίσουν τη σημαία της πατρίδας τους με το αίμα τους.

(1 μονάδα)

- Ο πατριωτικός ενθουσιασμός που διέκρινε τους νέους, οι οποίοι θεώρησαν τον πόλεμο λύτρωση από την πεζή καθημερινότητα του αστικού πολιτισμού και ευκαιρία για ηρωισμούς, αυτοθυσίες και διακρίσεις. Οι νέοι είχαν βρει στον πόλεμο ένα ιδεώδες που αντικαθιστούσε τους επαναστατικούς τους πόθους και έφευγαν για τον πόλεμο σαν σε περιπέτεια, ευτυχείς που αλλάζουν ζωή, που ταξιδεύουν, έχοντας εκπληρώσει το καθήκον τους και σίγουροι ότι θα γυρίσουν σύντομα στεφανωμένοι με τις δάφνες της νίκης. Η καρδιά τους ξεχείλιζε από υπερήφανη χαρά. **(2 μονάδες)**

β. «Ο άνθρωπος μένει στην τρύπα του αβοήθητος, περιμένοντας με απελπισία, ελπίζοντας σε ένα θαύμα...» (παράθεμα II). Να εξηγήσετε το νόημα της φράσης «πόλεμος των χαρακωμάτων» και πώς αυτός συνέβαλε στη διάλυση του αρχικού ενθουσιασμού που διέκρινε τους νέους που έφευγαν για το μέτωπο.

**(4 μονάδες)**

### **Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 78–79**

#### **Νόημα φράσης «πόλεμος των χαρακωμάτων»:**

- Όταν το δυτικό μέτωπο σταθεροποιήθηκε, οι αντίπαλοι άνοιξαν χαρακώματα (σε μια γραμμή εκατοντάδων χιλιομέτρων), τα οποία έγιναν το βασικότερο χαρακτηριστικό του Πολέμου, καθώς εκεί διεξάγονταν οι βασικές πολεμικές επιχειρήσεις. (Επρόκειτο για ένα σύστημα αμυντικών οχυρώσεων.) **(1 μονάδα)**
- Το σύστημα αυτό προσέδωσε μια στάσιμη και μονότονη μορφή στις πολεμικές επιχειρήσεις, συντελώντας στην παράταση του Πολέμου. Οι αντίπαλοι πολέμησαν πίσω από τα χαρακώματα για τέσσερα χρόνια. **(1 μονάδα)**

#### **Πώς συνέβαλε ο «πόλεμος των χαρακωμάτων» στη διάλυση του αρχικού ενθουσιασμού:**

Τα χαρακώματα έμελλε να γίνουν οι τάφοι του άνθους της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Βρετανίας. Οι καθημερινές συνθήκες ζωής στα χαρακώματα-τρύπες ήταν τραγικές: ζωντανοί, ετοιμοθάνατοι και νεκροί βρίσκονταν στον ίδιο χώρο. Συντέλεσαν στην αίσθηση της ματαιότητας / στο αίσθημα της τρωτότητας, στη σκληρή δοκιμασία της ψυχικής ισορροπίας των στρατιωτών / στην ανυπόφορη πνευματική δοκιμασία των στρατιωτών. Αποτελούσαν μια μορφή βασανιστηρίου, καθώς οι στρατιώτες ένιωθαν εντελώς αβοήθητοι και ζούσαν μόνιμα με την αγωνία ότι από στιγμή σε στιγμή μπορούσαν να θαφτούν εκεί ζωντανοί. **(2 μονάδες)**

γ. Να σχολιάσετε την πιο πάνω φωτογραφία ως προς το εργατικό δυναμικό και να αναφέρετε τέσσερα (4) τεχνολογικά μέσα ή προϊόντα της πολεμικής βιομηχανίας που χρησιμοποιήθηκαν στη διεξαγωγή του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

**(3 μονάδες)**

### **Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 79**

#### **Σχολιασμός:**

Εργοστάσιο παραγωγής πολεμικού υλικού, στο οποίο εργάζονται γυναίκες, οι οποίες, κατά τη διάρκεια του Πολέμου, αντικατέστησαν τους άνδρες στη βιομηχανική παραγωγή, καθώς οι άνδρες υπηρετούσαν στο μέτωπο. (Επιστάτης / προϊστάμενος της παραγωγής είναι ο άνδρας, που διακρίνεται στη φωτογραφία δεξιά.) **(1 μονάδα)**

**Τεχνολογικά μέσα ή προϊόντα της πολεμικής βιομηχανίας:**

1. Πολυβόλο και πυροβόλο όπλο.
2. Δηλητηριώδη αέρια.
3. Άρμα μάχης.
4. Χειροβομβίδα.
5. Ολμοβόλο.
6. Αυτοκίνητο.
7. Αεροπλάνο.

**(4 x 0,5 = 2 μονάδες)**

**ΤΕΛΟΣ**